

Nr 125**Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om avsättning till arbetsmiljöfond; given den 26 april 1974.**

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

G.E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås skyldighet för aktiebolag, ekonomisk förening och sparbank som huvudsakligen driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk att avsätta 20% av årsvinsten för verksamhetsåret 1974 till arbetsmiljöfond. Avsättningen för företag föreslås maximerad till 70 milj. kr. Företag som har en årsvinst som understiger 100 000 kr. är inte skyldiga att göra avsättning. För belopp som avsätts till arbetsmiljöfond får företaget göra avdrag vid inkomsttaxeringen. Beloppet skall inbetalas till räntelöst konto i riksbanken (arbetsmiljökonto), senast då företaget i normalfallet skall avlämna självdeklaration för 1975 års taxering, dvs. vanligen den 31 mars 1975.

Arbetsmiljöfonden får efter beslut av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, arbetsmarknadsstyrelsen tas i anspråk för investeringar för arbetsmiljön liksom för andra investeringar, som är ägnade att förbättra förhållandena för anställda i företaget. Som exempel kan nämnas investeringar i olika skyddsanordningar eller sanitära anordningar, omklädningsrum, klubbrum, fritidslokaler m. m. För användande av arbetsmiljöfond krävs tillstyrkan av flertalet av arbetstagar sidans ledamöter i företagets skyddskommitté eller företagsnämnd.

De medel som kvarstår på arbetsmiljökontot i riksbanken fem år efter inbetalningen återbetalas till företaget. Beloppet beskattas då hos företaget.

För att stimulera företagen att göra inbetalningar i förtid till riksbanken föreslås att ett extra avdrag skall få göras vid taxeringen till statlig inkomstskatt med 11% av det belopp som inbetalas före den 1 juli 1974, 7% av det belopp som inbetalas mellan den 1 juli och den 30 september

1974 och 3% av det belopp som inbetalas mellan den 1 oktober och den 31 december 1974.

Kungl. Maj:t föreslås få möjlighet att medge dispens från skyldigheten att göra avsättning till arbetsmiljöfond om det finns synnerliga skäl.

Förslag till

Lag om avsättning till arbetsmiljöfond

Härigenom förordnas som följer.

1 § Aktiebolag, ekonomisk förening och sparbank som huvudsakligen driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk skall av årsvinst, som hänför sig till beskattningsår för vilket taxering i första instans sker år 1975 eller, om företaget då icke skall taxeras för inkomst, år 1976, göra avsättning till arbetsmiljöfond i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Företag, som avses i första stycket, får vid beräkning av nettointäkt av rörelse eller jordbruksfastighet enligt kommunalskattelagen (1928:370) och förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt göra avdrag för belopp, som avsättes till arbetsmiljöfond. Avdraget göres vid inkomstberäkningen för den förvärvskälla, till vilken företagets huvudsakliga verksamhet hänför sig.

Denna lag gäller icke företag, som år 1976 första gången taxeras för inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet.

2 § Avsättning till arbetsmiljöfond skall göras med belopp, som motsvarar tjugo procent av företagets årsvinst, dock med högst 70 miljoner kronor. Årsvinsten beräknas enligt andra stycket av anvisningarna till 3 § förordningen (1955:256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning. Sålunda beräknad årsvinst skall ökas med belopp, som tagits i anspråk för av- eller nedskrivningar eller koncernbidrag utöver vad som kan godtas vid inkomsttaxeringen. Understiger årsvinsten efter nyssnämnda justering 100 000 kronor, behöves avsättning till arbetsmiljöfond icke ske.

Omfattar beskattningsåret kortare eller längre tid än tolv månader, skall vid tillämpning av första stycket årsvinsten jämkas med hänsyn härtill. Skall företaget taxeras för två beskattningsår, sammanlägges årsvinsten för de båda beskattningsåren varefter den jämkas med hänsyn till de båda beskattningsårens sammanlagda längd.

3 § Företaget skall med angivande av firma och postadress inbetala medel, som enligt denna lag skall avsättas till arbetsmiljöfond, till riksbankskontor. Medlen insättes på ett särskilt räntelöst konto (arbetsmiljökonto). Medlen anses inbetalda den dag de kommit riksbanken tillhanda.

4 § Inbetalning skall ske senast den dag då företaget enligt 34 § taxeringsförordningen (1956:623) senast skall avlämna allmän självdeklaration för beskattningsåret. Skall företaget ej taxeras år 1975, är företaget ändå skyldigt att göra preliminär inbetalning till riksbanken senast den 31 mars 1975 med

belopp, som motsvarar tjugo procent av den årsvinst, beräknad enligt 2 §, som hänför sig till det eller de beskattningsår varför taxering skett år 1974. Finner företaget, vid avlämnandet av sin allmänna självdeklaration till 1976 års taxering, att avsättning till arbetsmiljöfond på grund av bestämmelserna i denna lag skall ske med större belopp än vad som preliminärt inbetalats, skall företaget inbetala vad som fattas senast den dag då deklarationen skall avlämnas.

Företaget skall senast den dag då det skall göra inbetalning enligt första stycket till länsstyrelsen i det län där företaget skall taxeras till statlig inkomstskatt lämna skriftlig uppgift om den beräkning som ligger till grund för inbetalningen. Uppgift lämnas på blankett enligt formulär som riksskatteverket fastställer. Bestämmelserna i 50 § taxeringsförordningen (1956:623) om självdeklaration äger motsvarande tillämpning på uppgift som här avses.

Länsstyrelsen fastställer så snart det kan ske storleken av det belopp varmed inbetalning skall göras. Meddelas icke beslut innefattande sådan fastställelse inom två år efter utgången av det kalenderår då inbetalningen skolat ske, anses skyldigheten att göra inbetalning fastställd i enlighet med uppgift, som företaget lämnat enligt andra stycket.

Är det belopp som företaget inbetalat för lågt beräknat med hänsyn till bestämmelserna i 2 §, förelägger länsstyrelsen så snart det kan ske företaget att inom den tid länsstyrelsen bestämmer inbetala det belopp som fattas jämte ränta enligt 5 § första stycket. Är det belopp som företaget inbetalat för högt, och föreligger ej anledning till antagande att ökad inbetalningskyldighet skall uppkomma för företaget till följd av ändring av företagets taxering, förordnar länsstyrelsen om återbetalning av överskjutande belopp från arbetsmiljökontot jämte ränta enligt 5 § andra stycket.

5 § På belopp, som skall inbetalas enligt 4 § fjärde stycket, skall företaget erlägga ränta för år räknat med tolv procent från och med månaden efter den då inbetalning skolat ske enligt 4 § första stycket till och med den månad då inbetalning skall ske enligt länsstyrelsens beslut, dock ej i något fall för längre tid än två år. Röntan tillfaller statsverket.

På belopp, som återbetalas enligt 4 § fjärde stycket, utgår ränta för år räknat med sju procent från och med månaden efter den då inbetalning skett till och med den månad då förordnande om återbetalning meddelades. Ränta utgår dock ej för tid före april månad 1975.

Har beslut, som föranlett ränta enligt första stycket, ändrats på sådant sätt att ränta icke skulle ha utgått eller skulle ha utgått med lägre belopp om ändringsbeslutet beaktats vid räntebereäkningen, skall ny beräkning av ränta göras och för mycket påförd ränta återbetalas.

6 § Riksbanken lämnar företaget bevis om inbetalning till arbetsmiljökonto. Vidare skall riksbanken lämna uppgift om inbetalningen till länsstyrelsen

och arbetsmarknadsstyrelsen. I fråga om sådan uppgift äger bestämmelserna i 7 § förordningen (1955:256) om investeringsfonder för konjunkturutjämnning motsvarande tillämpning. Uppgiften skall innehålla upplysning om tidpunkten för inbetalningen.

Hos riksbankens huvudkontor i Stockholm föres register över samtliga arbetsmiljökonton.

7 § För inbetalning före den 1 juli 1974 får företaget åtnjuta extra avdrag vid närmast påföljande taxering till statlig inkomstskatt med elva procent av det inbetalda beloppet. Sådant avdrag får åtnjutas även för inbetalning under perioden den 1 juli—den 30 september 1974 med sju procent och under perioden den 1 oktober—den 31 december 1974 med tre procent av det inbetalda beloppet.

Medges extra avdrag, skall taxeringsnämnden skriftligen underrätta länsstyrelsen härom.

8 § Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, arbetsmarknadsstyrelsen får efter ansökan medge att medel, som inbetalats till arbetsmiljökonto under tid och under de villkor i övrigt som därvid bestämmes, får tagas i anspråk för kostnader för investeringar för arbetsmiljö eller som i övrigt är ägnade att förbättra förhållandena för de anställda i företaget. För medgivande kräves att ansökningen har tillstyrkts av flertalet av arbetstagaransidans ledamöter i det sökande företags skyddskommitté eller företagsnämnd. Finnes varken skyddskommitté eller företagsnämnd, skall ansökan vara tillstyrkt av skyddsombudet vid företaget eller, om flera skyddsombud finnes, huvudskyddsombudet.

Beslut att medel, som inbetalats till arbetsmiljökonto, får tagas i anspråk tillställs företaget, länsstyrelsen och riksbanken. Efter framställning av företaget skall riksbanken utbetala belopp i enlighet med beslutet från företags arbetsmiljökonto. Vid utbetalning skall tidigare gjord inbetalning tas i anspråk före senare gjord inbetalning.

Sedan fem år förflutit från den dag då inbetalning till arbetsmiljökonto skett äger företaget efter uppsägning hos riksbanken utfå vad som återstår på kontot av denna inbetalning.

Om utbetalning enligt andra och tredje styckena underrättar riksbanken arbetsmarknadsstyrelsen och länsstyrelsen.

9 § Har medel, som avsatts till arbetsmiljöfond, tagits i anspråk enligt medgivande, utgör medlen icke skattepliktig inkomst för företaget. Å andra sidan får utgifter, till den del de bestritts med sådana medel, vid taxeringen icke avdragas såsom driftkostnad. Har medlen använts för att anskaffa tillgång för stadigvarande bruk, får vid beräkning av värdeminskningsskatt såsom anskaffningskostnad för tillgången anses endast den del av kostnaden som icke täckts av vad som sålunda tagits i anspråk.

Utbetalas belopp, som avsatts till arbetsmiljöfond, enligt 8 § tredje stycket, skall beloppet omedelbart tagas upp som skattepliktig intäkt i den förvärvskälla vari fondavsättningen gjorts.

10 § Har aktiebolag i direkt ägo aktier motsvarande mer än nio tiondelar av aktiekapitalet i ett eller flera aktiebolag, kan Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, arbetsmarknadsstyrelsen medge att arbetsmiljöfond hos ett av bolagen vid tillämpningen av denna lag helt eller delvis övertages av ett annat av bolagen. Därvid anses fondens medel avsatta i det övertagande bolaget på tid då det överlåtande bolaget avsatte medlen.

Har beslut om övertagande av arbetsmiljöfond meddelats, skall den myndighet som meddelat beslutet lämna underrättelse härom till länsstyrelsen och riksbanken. Efter framställning av det överlåtande bolaget skall riksbanken överföra medel som inestår på arbetsmiljökonto för bolaget till ett motsvarande konto för det övertagande bolaget. Därvid skall tidigare av det överlåtande bolaget gjord inbetalning tas i anspråk före senare gjord inbetalning. Om överförandet skall riksbanken underrätta de bolag varom fråga är samt länsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen.

11 § Medel, som utbetalats från arbetsmiljökonto i enlighet med medgivande, skall företaget återbetala till riksbanken i den mån medlen icke använts enligt medgivandet eller därmed förenat villkor.

Arbetsmarknadsstyrelsen meddelar beslut om återbetalning och den tid inom vilken återbetalning skall ske. Beslutet tillställs, förutom företaget, länsstyrelsen och riksbanken. För det beskattningsår, varunder beslut om återbetalning meddelas, skall till beskattning upptas ett belopp motsvarande en tiondel av vad som enligt beslutet skall återbetalas. Föreligger synnerliga skäl, får Kungl. Maj:t medge befrielse från denna beskattningsåtgärd.

12 § Betalar företag icke belopp inom tid eller på sätt som föreskrives i denna lag, skall länsstyrelsen besluta om indrivning enligt de bestämmelser som gäller vid indrivning av skatt enligt uppbördsförordningen (1953:272). Restavgift enligt 58 § 1 mom. förordningen utgår på beloppet, varvid 58 § 2 mom. samma förordning äger motsvarande tillämpning.

13 § Mot beslut av länsstyrelsen enligt denna lag som icke rör anstånd med inbetalning föres talan hos kammarrätten genom besvär. Besvärshandlingen skall vara inkommen inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet. Mot kammarrättens beslut får talan icke föras. Har talan förts mot länsstyrelsens beslut, får länsstyrelsen, efter hörande av skattechefen, medge anstånd med inbetalningen helt eller delvis. Mot länsstyrelsens beslut i fråga om anstånd får talan icke föras.

Talan mot arbetsmarknadsstyrelsens beslut enligt denna lag föres hos

Kungl. Maj:t genom besvär. Är beslut om återbetalning enligt 11 § andra stycket föremål för Kungl. Maj:ts prövning, skall arbetsmarknadsstyrelsen medge anstånd med återbetalningen.

14 § Föreligger synnerliga skäl, får Kungl. Maj:t medge befrielse helt eller delvis från skyldighet att göra avsättning till arbetsmiljöfond eller att göra preliminär inbetalning. Kungl. Maj:t får även medge att inbetalning som avses i denna lag får göras vid senare tidpunkt. I samband med medgivande i sistnämnda hänseende skall ränta enligt 5 § första stycket utgå för tid som Kungl. Maj:t bestämmer.

15 § Har företag i samband med skyldighet att göra avsättning till arbetsmiljöfond eller preliminär inbetalning till sådan fond vidtagit åtgärd, som kan antagas ha tillkommit i syfte att undgå eller få lindring i denna skyldighet, fastställer länsstyrelsen det belopp varmed inbetalning skall ske som om åtgärden ej vidtagits.

16 § Har skriftlig uppgift icke lämnats enligt 4 § andra stycket, skall företaget uppmanas att avge sådan uppgift. I anmaning får vite föreläggas. I fråga om fullgörande av skyldighet att avge uppgift äger 47 § taxeringsförordningen (1956:623) motsvarande tillämpning. Lämnas ej uppgift eller kan det belopp varmed inbetalning skall göras icke tillförlitligen beräknas med ledning av uppgiften, uppskattar länsstyrelsen inbetalningen till skäligt belopp.

17 § Den som till ledning för myndighets beslut i fråga om inbetalning enligt denna lag avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder att sådan inbetalning sker med för lågt belopp dömes till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som med avsikt att inbetalning skall ske med för lågt belopp underlåter att avge handling och därigenom föranleder att för låg inbetalning sker.

I ringa fall dömes ej till ansvar enligt första stycket.

Ansvar enligt första stycket inträder ej för den som frivilligt vidtager åtgärd, som leder till att inbetalningen kan ske med rätt belopp.

18 § Företag, som gjort avsättning till arbetsmiljöfond eller övertagit sådan fond, är pliktigt att lämna sådana uppgifter som anges i 25 § förordningen (1955:256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning.

Beträffande sådana uppgifter äger 26 och 27 §§ nämnda förordning motsvarande tillämpning.

19 § Hos arbetsmarknadsstyrelsen och länsstyrelse skall föras register över arbetsmiljöfonder.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över finansärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 april 1974.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena ANDERSSON, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT, SIGURDSEN, GUSTAFSSON, ZACHRISSON, LEIJON, HJELM WALLÉN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *avsättning till arbetsmiljöfond* och anför.

I årets reviderade finansplan (prop. 1974:100) har jag tidigare denna dag anmält regeringens avsikt att föreslå att aktiebolag och ekonomiska föreningar som för verksamhetsåret 1974 redovisar vinst skall avsätta del av vinsten till särskilda företagsanknutna arbetsmiljöfonder.

Bakgrunden till förslaget är den kraftiga vinstkonjunktur, särskilt för exportföretagen, som f. n. råder. Den möjliggör för företagen att konsolidera sig men den kan också befaras få den konsekvensen att den markerar och förstärker förmögenhetsökningen hos en begränsad grupp av medborgare. Denna extraordinära vinstutveckling inleddes redan under år 1973. Aktiebolagens skattepliktiga inkomst beräknas således enligt riksrevisionsverket öka från 2 800 milj. kr. verksamhetsåret 1971 till 3 500 milj. kr. år 1972 och 3 800 milj. kr. verksamhetsåret 1973. För år 1974 har verket beräknat en ytterligare förbättring av de skattepliktiga inkomsterna med 15 % till drygt 4 300 milj. kr.

Förbättringen av företagens vinster har emellertid gått ännu snabbare. Detta sammanhänger bl. a. med att företagen kunnat dra fördel av de olika favörer i form av extra avskrivningar som medgetts i konjunkturstimulerande syfte. Riksrevisionsverket har beräknat att bolagen på detta sätt kunnat minska sina skattebetalningar åren 1972 och 1973 med sammanlagt ca en miljard kronor.

Den faktiska utvecklingen av företagens lönsamhet visas av att enligt statistiska centralbyråns statistik de större industriföretagen år 1973 i genomsnitt ökat sin omsättning med 17 % och rörelseresultatet före bokslutsdispositioner och skatt med 46 %. Bruttomarginalerna har stigit från 9,1 % till 11,4 %.

Som jag redovisat i den reviderade finansplanen är det — av såväl fördelningspolitiska som arbetsmarknadspolitiska skäl — rimligt att företagen i nuvarande vinstläge avsätter en del av sin vinst till åtgärder som särskilt kommer de anställda till del. Det är då naturligt att frågan om en bättre

arbetsmiljö i första hand kommer i blickpunkten. Kravet på en bättre arbetsmiljö har på senare tid allt starkare framförts i den allmänna debatten. Sådana förbättringar har inte bara en stor betydelse för de anställda utan kommer på litet längre sikt också företagen till godo i form av bl. a. minskad omsättning av personalen och minskad frånvaro. Jag kommer i det följande att föreslå en avsättning i företagen till särskilda arbetsmiljöfonder för verksamhetsåret 1974. Frågor rörande stimulansåtgärder för att förbättra arbetsmiljön inom industrin har varit föremål för beslut vid årets riksdag. Chefen för arbetsmarknadsdepartementet har att närmare överväga denna fråga.

När det gäller avsättningar till särskilda arbetsmiljöfonder tänker jag i första hand på åtgärder som kan syfta till att nedbringa risken för såväl olycksfall som yrkessjukdomar och annan av arbetsmiljön betingad ohälsa. Som exempel på sådana åtgärder kan nämnas skyddsanordningar av olika slag, förbättrad ventilation, ljusförbättrande åtgärder, åtgärder för att minska buller m. m. Här åsyftas också andra åtgärder som avser att förbättra förhållandena för de anställda, såsom sanitära anordningar av olika slag, ny- och ombyggnad av matsalar, omklädningsrum, studiehem, klubbрум, fritids- och andra lokaler som kommer de anställda till godo.

Mot här angiven bakgrund förordar jag att aktiebolag, ekonomiska föreningar och sparbanker som redovisar vinst för verksamhetsåret 1974 skall avsätta medel till särskilda arbetsmiljöfonder. Fonderna skall i princip få användas endast för sådana arbetsmiljöförbättrande åtgärder som jag ovan skisserat. I enlighet med vad jag kommer att föreslå i det följande avses därvid gälla en tidsram av fem år. I fråga om flertalet av de åtgärder som jag nyss har nämnt har företagen skyldigheter enligt gällande arbetarskyddslagstiftning, vars tillämpning övervakas av i första hand yrkesinspektionen. Jag vill här framhålla att arbetsmiljöfonderna självfallet inte är avsedda att bekosta sådana åtgärder som yrkesinspektionen som ett led i sin tillsynsverksamhet ålägger ett företag att utföra. Tvärtom är det angeläget att företagen vidtar åtgärder för att förbättra arbetsmiljön utan att avvakta ingripande av yrkesinspektionen.

Genom de ändringar i arbetarskyddslagstiftningen som trätt i kraft vid senaste årsskifte har de anställda tillförsäkrats ett ökat inflytande över arbetsmiljöfrågorna på den egna arbetsplatsen. Det är därför naturligt att de anställda får ett avgörande inflytande vid valet av de åtgärder som jag tidigare skisserat. Jag förordar därför att som villkor för att medel från ett företags arbetsmiljöfond skall få tas i anspråk skall gälla att ansökan skall ha tillstyrkts av flertalet av arbetstagaransidans ledamöter i det sökande företagets skyddskommitté eller företagsnämnd. Finns ej skyddskommitté eller företagsnämnd skall ansökan ha tillstyrkts av skyddsombud eller, om det finns flera skyddsombud, huvudskyddsombudet vid företaget.

När det gäller att avgöra hur stor del av företagets årsvinster för år 1974 som bör avsättas till arbetsmiljöfond vill jag framhålla följande. Den nu föreslagna skyldigheten att göra avsättning till arbetsmiljöfonder bör inte

förhindra företagen att lämna en normal utdelning till sina aktieägare. Av ett bolags taxerade vinst går i genomsnitt för hela företagssektorn normalt ca 50 % till skatt, och återstoden stannar kvar i företagen. Sistnämnda del kan användas för olika ändamål, t. ex. utdelning till aktieägare, konsolidering och självfinansiering av investeringar. I det uppkomna vinstläget anser jag det rimligt att 20 % av årsvinsten före skatt avsätts till arbetsmiljöfonder. Härigenom bör utrymme finnas — trots betydande variationer i fråga om vinster mellan olika bolag — för såväl normala utdelningar som en viss fortsatt konsolidering. Enligt min mening bör dock en övre gräns sättas för avsättningsskyldigheten. Jag föreslår att denna gräns bestäms till 70 milj. kr. En avsättning av 20 % av den taxerade vinsten bör möjliggöra avsättningar under år 1974 på inemot en miljard kronor.

Med den av mig valda lösningen kan reglerna om avsättning till arbetsmiljöfond utformas efter förebild från systemet med investeringsfonder. Beräkningen av årsvinsten bör anknytas till den definition av årsvinst som finns i andra stycket av anvisningarna till 3 § förordningen (1955:256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning, dvs. i princip årsvinst före avsättningar till reservfond, skuldregleringsfond, dispositionsfond m. fl. fonder och skatter.

Avsättningen skall i sin helhet betalas in till räntelöst konto i riksbanken (arbetsmiljökonto). För varje företag upplägges ett särskilt konto. Inbetalningarna skall ske senast då företaget har att lämna allmän självdeklaration för taxering år 1975, dvs. i regel den 31 mars 1975. Sker inte inbetalning i föreskriven tid, bör beloppet kunna indrivras på samma sätt som gäller för skatter i allmänhet. På för sent inbetalt belopp skall restavgift erläggas i enlighet med de bestämmelser som finns i uppbördsförordningen (1953:272). För att undvika administrativa besvär skall inbetalningar under 20 000 kr. inte behöva göras. Detta innebär att företag med årsvinst understigande 100 000 kr. befrias från skyldighet att göra avsättningar till arbetsmiljöfond.

Om till riksbanken inbetalade medel helt eller delvis kvarstår fem år efter inbetalningen återbetalas restbeloppet till företaget och tas upp till beskattning. Under denna femårsperiod kan Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, arbetsmarknadsstyrelsen — efter samråd med arbetarskyddsstyrelsen i fall som berör detta verks område — efter ansökan från företaget medge att medlen får användas för investeringar för att förbättra arbetsmiljön m. m. i enlighet med vad jag tidigare anfört. Med hänsyn till vad jag nyss anfört i fråga om de anställdas inflytande i dessa frågor bör myndighetsprövningen normalt inskränkas till en kontroll av att de anställda tillstyrkt framställningen och att investeringen ligger inom ramen för de ändamål arbetsmiljöfonderna avser att tillgodose. Då arbetsmarknadsstyrelsen — förutom frågor om igångsättning av byggnadsarbeten — handlägger ärenden rörande ianspråktagande av medel från investeringsfonderna och då syftet är att erhålla en enkel administration framstår det som naturligt att styrelsen

får motsvarande funktioner i fråga om de nya fonderna. Vid behov skall, som jag nyss anförde, samråd ske med arbetarskyddsstyrelsen.

I likhet med vad som gäller för investeringsfonderna skall företagens investeringar i arbetsmiljöförbättrande syfte anses omedelbart avskrivna genom utnyttjande av medel som avsatts till arbetsmiljöfond. Medel som återbetalas efter femårsperiodens utgång utgör skattepliktig intäkt för företaget.

Som jag tidigare anfört skall avsättningarna till arbetsmiljöfond i regel inbetalas till riksbanken senast den 31 mars 1975. Med hänsyn till det aktuella konjunkturläget anser jag det påkallat att söka stimulera företagen att göra inbetalningarna till riksbanken snarast möjligt. De företag som gör inbetalningar i förtid bör kompenseras genom ett extra avdrag vid taxeringen. I första hand bör företagen stimuleras att göra inbetalningar före den 1 juli 1974, i andra hand under juli–september 1974 och i tredje hand under tiden oktober–december 1974. Det extra avdraget bör alltså vara en gottgörelse för att företaget under tiden den 1/7 1974–den 31/3 1975 avstått från ett kapital som motsvarar inbetalningen. Jag förordar således att vid 1975 års taxering till statlig inkomstskatt skall medges ett extra avdrag som motsvarar 11 % av det belopp, som inbetalats före den 1 juli 1974, 7 % av det belopp som inbetalats under tiden den 1/7 1974–den 30/9 1974 och 3 % av det belopp, som inbetalats under tiden den 1/10 1974–den 31/12 1974.

I enlighet med det anförda har inom finansdepartementet upprättats förslag till lag om avsättning till arbetsmiljöfond. Utöver vad jag tidigare anfört vill jag göra följande kommentarer i anslutning till de nedan redovisade paragraferna.

1 § Den krets av företag som är skyldiga att göra avsättning till arbetsmiljöfond är lika med den som enligt förordningen (1955:256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning har rätt att göra avsättning till investeringsfond. *Arbetsmiljöfonder har sin största betydelse för företag som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk.* Skyldigheten att göra sådana avsättningar har begränsats till företag vars huvudsakliga verksamhet är av sådan natur. Därmed undantages bl. a. företag som förvaltar värdepapper eller därmed likartad lös egendom, bostadsföretag m. m.

Avdraget bör av praktiska skäl vid taxeringen åtnjutas i den förvärvskälla, till vilken bolagets huvudsakliga verksamhet hänför sig. Detta utgör emellertid ej hinder för att arbetsmiljöfonden får användas för sitt ändamål även i andra förvärvskällor. Det bör framhållas att avdragsrätt vid taxeringen föreligger för medel som avsatts till arbetsmiljöfond, även om inbetalning till riksbanken icke skett. Å andra sidan medges icke avdrag med belopp, varmed inbetalningsskyldigheten ökas till följd av länsstyrelsens beslut enligt 4 § tredje stycket i vidare mån än om företaget ändrar sin avsättning till arbetsmiljöfond i det bokslut varom fråga är. Här bör emellertid erinras

om att medel som inbetalats till följd av länsstyrelsens beslut och för vilken inbetalning avdrag icke medgivits, icke skall föranleda beskattning då de tas i anspråk eller slutligen återbetalas.

2 § Med årsvinst i den nu föreslagna lagen skall i princip förstås årsvinsten före bokslutsdispositioner och skatt. Företag har emellertid civilrättsligt sett möjlighet att göra av- eller nedskrivningar med större belopp än som kan godtas för taxeringsändamål. Detta gäller såväl nedskrivning av lager, kontrakt eller fordringar som avskrivning på anläggningstillgångar. Har i räkenskaperna gjorts av- eller nedskrivningar med större belopp än som kan godtas vid inkomsttaxeringen skall därför årsvinsten justeras med hänsyn härtill. Detsamma har föreslagits skola gälla för koncernbidrag utöver vad som kan godtas vid inkomsttaxeringen. Sistnämnda regel är närmast att betrakta som en regel att förhindra kringgående av avsättningsskyldigheten. Någon motsvarande regel för justering nedåt av årsvinsten för det företag som mottagit koncernbidraget har sålunda inte ansetts behövlig. Företaget skall självt göra denna justering med ledning av uppgifterna i sin självdeklaration.

Avsättning till arbetsmiljöfond skall beräknas på årsvinst, som hänförs sig till en tolv månadersperiod. Denna regel behövs för det fall att företaget tillämpar ett förkortat räkenskapsår. Omfattar beskattningsåret längre tid än tolv månader, jämkas årsvinsten med hänsyn härtill. För det undantagsfallet att företaget skall taxeras för två beskattningsår har föreskrivits att årsvinsterna skall jämkas med hänsyn till de båda beskattningsårens sammanlagda längd. Avdrag för avsättningen får efter företagets eget val ske vid taxeringen för ettdera av beskattningsåren.

4 § Enligt 3 § skall företaget betala in medel, som enligt bestämmelserna i 2 § skall avsättas till arbetsmiljöfond, till riksbanken. I likhet med vad som gäller för investeringsfonder anses medlen inbetalade den dag de kommit riksbanken tillhanda. Inbetalning skall ske senast den dag då företaget har att avlämna självdeklaration för det beskattningsår, då avsättning till arbetsmiljöfond skett.

För företag, som på grund av omläggning av räkenskapsår inte skall taxeras år 1975, har lämnats en regel av innebörd att en preliminär inbetalning skall ske senast den 31 mars 1975, dvs. inom den tid då företaget eljest haft att göra inbetalningen. Storleken av den preliminära inbetalningen beräknas med hänsyn till den årsvinst som hänförs sig till närmast föregående beskattningsår.

Som jag tidigare framhållit medges vid taxeringen avdrag för medel, som avsatts till arbetsmiljöfond, oavsett om medlen inbetalats till riksbanken. Taxeringsmyndigheterna skall således i första hand pröva om avdraget vid inkomsttaxeringen överensstämmer med det belopp som avsatts till arbetsmiljöfond. Vidare skall myndigheterna pröva om årsvinsten skall justeras

med hänsyn till de regler som föreslagits skola gälla om av- och nedskrivningar samt koncernbidrag. En kontroll av att inbetalning skett i rätt tid och med rätt belopp erfordras därför. Företagen har ålagts skyldighet att till länsstyrelsen i det län där företaget skall taxeras till statlig inkomstskatt insända uppgift på blankett enligt formulär som riksskatteverket fastställer om den beräkning som ligger till grund för inbetalningen. Länsstyrelsen skall sedan så snart det kan ske fastställa storleken av det belopp varmed inbetalning skall göras. Normalt kan detta ske först sedan taxeringsnämnden avslutat sitt arbete med hänsyn till att taxeringsnämnden har att pröva frågan om av- och nedskrivningar samt storleken av skattemässigt tillåtna koncernbidrag. Länsstyrelsen prövar frågan om fastställelse på grundval av taxeringsnämndens beslut och de uppgifter som företaget självt lämnat. Vidare har länsstyrelsen att ta hänsyn till bestämmelserna i 15 och 16 §§.

Länsstyrelsen skall sedan med anlitande av de uppgifter som inkommer från riksbanken enligt 6 § om inbetalningar till arbetsmiljökonto undersöka om inbetalningsskyldigheten fullgjorts på rätt sätt. Föreligger felaktigheter i beräkningen av företagets inbetalningsskyldighet och har till följd därav företaget inbetalat för lågt belopp, skall länsstyrelsen förelägga företaget att inom tid som länsstyrelsen bestämmer inbetala felande belopp. På detta belopp skall också ränta utgå enligt 5 §. Visar det sig att företaget beräknat sin inbetalningsskyldighet på riktigt sätt men försummat att göra inbetalningen i rätt tid tillämpas emellertid 12 §. Har inbetalning av någon anledning skett med för högt belopp — företaget har t. ex. gjort en inbetalning vid tidpunkt då den exakta inbetalningsskyldigheten inte kunde beräknas — förordnar länsstyrelsen om återbetalning av vad sålunda erlagts för mycket jämte ränta enligt 5 § andra stycket. Självfallet bör i sådana fall länsstyrelsen undersöka huruvida taxeringen avses skola överklagas i något hänseende som är av intresse för inbetalningsskyldigheten.

Skulle taxeringen ändras genom beslut i högre instans i något hänseende som berör inbetalningsskyldighetens omfattning, ankommer det givetvis på länsstyrelsen att så snart ske kan meddela däremot svarande beslut om inbetalning eller återbetalning.

5 § Ränta utgår både på belopp som skall betalas in till riksbanken på grund av föreläggande från länsstyrelsen och på belopp som återbetalas från arbetsmiljökontot. När det gäller återbetalningar utgår ränta ej för tid före april månad 1975 med hänsyn till det extra avdrag som medges vid förtida inbetalningar. — I paragrafens tredje stycke finns en regel om återbetalning av för mycket påförd ränta, om inbetalningsskyldigheten senare minskas.

11 § Enligt 8 § skall riksbanken efter framställning av företaget betala ut belopp från arbetsmiljökonto i enlighet med medgivandet. Om företaget inte kan ta i anspråk uttagna medel i enlighet med medgivandet, skall den del som inte tagits i anspråk återbetalas till riksbanken. Företaget skall,

sedan investeringen slutförts, inom tid som arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer i medgivandet lämna uppgift om den slutliga investeringskostnaden. Uppfyller företaget inte detta villkor, skall arbetsmarknadsstyrelsen förordna om återbetalning av medlen till riksbanken. Kontroll av att företagets uppgifter om investeringskostnaden stämmer får arbetsmarknadsstyrelsen genom de uppgifter som enligt 18 § skall överlämnas från länsstyrelse till arbetsmarknadsstyrelsen. Återbetalning av fondmedel bör i princip medföra sådana konsekvenser att företagen har intresse av att undvika att så sker. Ett extra tillägg vid beskattningen med tio procent av det belopp som skall återbetalas är därför i normalfallet berättigat. Om det finns synnerliga skäl, kan Kungl. Maj:t medge att tillägg inte skall göras.

12 § Denna paragraf avser att reglera de fall då enbart betalningsförsummelse föreligger. Ett exempel är att företaget har rätt beräknat sin inbetalningskyldighet men inte fullgjort inbetalningen. I detta fall är påföljden först och främst restavgift. I sista hand är remediet indrivning. I det fall som avses i exemplet skall däremot ränta enligt 5 § inte utgå. Sättet att beräkna restavgift liksom indrivningsförfarandet regleras i uppbördsförfattningarna. Andra exempel när paragrafen skall tillämpas är då företaget inte inbetalar förelagt belopp jämte ränta inom rätt tid eller underlåter att inom rätt tid göra återbetalning av belopp som återkrävts med stöd av 11 §.

14 § Enligt denna paragraf får Kungl. Maj:t medge dispens helt eller delvis från skyldighet att göra avsättning till arbetsmiljöfond eller att göra preliminär inbetalning. Dispensmöjligheten är avsedd att tillämpas restriktivt. Det kan emellertid tänkas situationer där avsättningsskyldigheten kan bli alltför betungande för företaget. Detta kan gälla företag där den helt övervägande delen av årsvinsten måste investeras för annat ändamål än i nu förevarande hänseende och där investeringen är livsviktig för företagets fortsatta existens. Härtill bör komma den omständigheten att investeringen inte kan finansieras på annat sätt. Kungl. Maj:t har även möjlighet att medge att inbetalning får göras vid senare tidpunkt.

Under återopande av vad jag sålunda har anfört hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att antaga förslaget till lag om avsättning till arbetsmiljöfond.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten